

Estranys vingueren...

Mario Gas, ¿director del Festival de Tardor? ¡Chapeau! I ell, és clar, víctima abans i ara Pantocràtor, convida —esmenant antics errors— la gent de teatre a concelebrar el seu-nostre Festival. La idea és excel·lent, és a dir, lògica: durant dos mesos els teatres de Barcelona estaran ocupats per estrenes autòctones coproduïdes per l'OCSA (Olimpiada Cultural, S.A.) ¿Qui dóna més? Resultat: El talleret de Salt i Teatre de l'Ocàs, al Teatre Regina; la Companyia Tiranpalan, a Teixidors a Mà; Teatre Acte Únic, a la Reial Acadèmia de Medicina i Cirurgia; Teatro Fronterizo, a la recent inaugurada Sala Beckett; el GAT, a la Tecla Sala de l'Hospitalet; Azufre y Cristo, al Cercle Artístic de Sant Lluç; Trinidad Iglesias i Pedro Reyes, al Teatre Malic (Teatre de Butxaca).

I un, amb tots els respectes, es demana si aquestes companyies i aquestes sales són representatives de l'activitat teatral de Barcelona...

La resposta de l'organització és contundent: s'ha parlat amb *Tothom* i, per un motiu o altre, *Tothom* ha declinat la invitació. *Tothom* també es queixa: dels terminis, d'haver estat convidat, sí, però massa tard...

Si les companyies aborígens van haver d'acampar en aquestes perifèries semidesconegudes pel gran públic —autèntiques tendes de campanya teatrals, flagell de taxistes—, les millors cambres, com fa tota societat acollidora —o acollonida— van reservar-se als turistes (Mercat de les Flors, Teatres Victòria, Romea i Poliorama) Barcelona, arxiu de cortesia.

Tot i no haver-se fet públics encara els costos del Festival, una mirada ràpida ens fa suposar una immensa des-

proporció entre els diners invertits en companyies d'aquí i els que se n'han anat a l'estranger. I això té un nom: fuga de divises. (Cal dir que en l'apartat musical, els percentatges nacional/estranger són encara molt més de jutjat de guàrdia).

¿Com s'entén que un país de botiguers com Catalunya, amb un president capaç de viatjar a Japó per vendre carquinyolis, trobi tant de plaer en la importació sistemàtica de teatre, en lloc d'abocar part d'aquests diners en l'excitació, també sistematitzada, de la producció local? Potser sí que som molt burro, molt dolents, impresentables... però ¿i ells? Potser també ens agrada més Jack Lang que no el conseller Guitart, o Melina Mercouri abans que la bella Elena Posa, però... hi ha el que hi ha. Si pel món hi ha Bergmans i Chéreaux i Pines Bausch, no és per generació espontània, sinó perquè països de llarga preocupació cultural que han sabut fer del teatre un servei públic com l'aigua, el gas o l'electricitat, han volgut vetllar perquè els seus creadors poguessin arribar allà on ara són. En resum: que el «que inventen ells» encara és l'himne nacional de la nostra desídia.

Gens xenòfob, però sí ple de sana enveja, passo a parlar de les companyies convidades: inauguració amb una coproducció amb el Théâtre de la Colline, *Opérette*, de Witold Gombrowicz, dirigida per Jorge Lavelli, amb assistència d'alcalde, plana major sociata i copa gratis. Poques vegades un discurs polític tan càustic com el de Gombrowicz havia estat tan aplaudit —amb mans enguantades, tot s'ha de dir— pels mateixos polítics als quals anava dirigit. La «nuesa», la caiguda de màscares que l'obra proposa, va ser d'allò

més ben rebut pels millors draps de la ciutat.

A *Sarafina, the Music of Liberation* es ret homenatge a la deteriorada situació dels drets humans a Sud-àfrica, i al bon nas dels productors nord-americans en veure-les venir de lluny: *Apartheid*, és a dir, *llagrimeta*, és a dir ¡negoci! La pela és la pela, açà Manela, ¡Visqui Mandela!

Com Lavelli, tampoc no era el primer cop que Ingmar Bergman ens visitava; la primera vinguda fou amb un inoblidable *Rei Lear*, on vam tenir la —falsa— sensació d'«entendre» perfectament la llengua sueca. Ara, amb Bibi Andersson com a esquer principal, Bergman ens proposa fer amb ells el *Llarg viatge cap a la nit*, terrible excursió d'Eugène O'Neill als inferns familiars, un esborronador i magistral homenatge del director suec a les conseqüències americanes de la lliçó dels seus mestres Ibsen, Maeterlink, Strindberg.

I qui diu Strindberg diu Langhoff, Mathias, nou en aquesta plaça, solemne desconegut per qui mitja Europa perd el cul. La seva *Senyoreta Júlia*, primera ocasió en què el manuscrit d'Strindberg arriba íntegre als escenaris, és un bell exemple de «teatre que crea un lligam entre la història i la nostra vivència del present», de com fer parlar els vells Julie i Jan amb les nostres paraules d'avui mirar-se amb els nostres ulls i grapejar-se amb les nostres mans d'espectadors enrederats a la butaca, com *voyeurs* de peatge d'un combat a mort entre el sexe i la lluita de classes, entre la burgesia i la seva hipocresia. Langhoff ens fa arribar amb una densitat de mercuri allò que deuen voler dir paraules com «rise», «contemporani» o «perillós».

Mario Gas, director del Festival de Tardor.

També el Festival de Tardor ha fet la seva petita aportació a l'«Ostpolitik», última moda moral de l'any, i ho ha fet convidant dos grups de Praga, *Cinoherni Klub* i *Y-Ypsilon Studio* a ensenyar els seus treballs a una crítica i un ramat d'estrenistes que no van tenir el més mínim rubor en qualificar-los d'anacrònics, tronats i naftalinosos. ¿Fins quan caldrà repetir que hi ha molts teatres i que cadascun és el mirall fidel de com una societat entén el món? El pomer no dóna peres, i potser nosaltres, tan civilitzats, estem més a prop de Bolívia que de Nova York, del pí gallec que del metacrilat, de la pedra foguera que del raig làser, a desgrat que algun cretí d'ànima arrugada i cervell minimalista confongui ètica i *prêt-a-porter*.

El treball del *Cinoherni Klub*, una mena de *Teatre Lliure*, un col·lectiu que ha optat per una feina continuada i coherent lluny de tota nomenclatura oficialista —com *Rajatabla*, de Caracas, que ha fet dels autors sud-americans la seva única bandera— poden ser exemples altament estimulants de quantes coses es poden fer amb una sabata, una espadenya i una irrefrenable voluntat de ser contemporani de nosaltres mateixos i no epígons dels miratges multinacionals.

Una altra de les utilitats del Festival ha estat veure com tres creadors francesos (Jacques Nichet, Ariel García-Valdès i Christian Plezent) ens refregaven per la cara no haver sabut veure què teníem a casa. I, com a penitència, haver hagut d'escoltar els textos de Félix de Azúa, Javier Tomeo i Manolo Vázquez Montalbán en versió original subtítolada. L'any vinent han promès la seva visita un grup folklòric dels Carpats que balla sardanes, una versió kabuki de l'últim text de Sergi Belbel i una cacatua del zoològic de Berna que imita molt bé el Sr. Flotats. Avanç de programació.

I res més, desitjar que l'any que ve es parli menys del Festival i més dels espectacles, que els teatres no estiguin tan poc plens com enguany, que els artesans locals trobin el seu lloc en la festa i, sobretot, que el foc creuat que a partir d'ara s'intercanviaran les institucions no faci cap mal a Mario Gas, i segueixi de director, perquè més val boig conegut que savi per conèixer.

Joan Ollé